

Ово је веома систематизована и теоријски утемељена научно-стручна студија којом је истражено више психолошких (мотивационих) и социо демографских карактеристика популације младих и утврђено у којој мери те карактеристике утичу на опредељење за војну професију.

Осим резултата који су у функцији постављених циљева истраживања и непосредне употребљивости, у овој студији и анализи има обиље података, који би се уз додатну статистичку обраду могли искористити за шире сагледавање проблема мотивације за војни позив.

Компарацијом са ранијим истраживањима на исту тему добијени су показатељи о релативно истој предикативној вредности појединих обележја у избору војне професије, што је и у теоријском смислу значајно.

Резултати показују да се извори популе Војне академије, упркос свим друштвеним променама, за последњих двадесетак година нису значајно променили. Такође, остао је скоро исти утицај појединих психолошких и социоекономских фактора као детерминанти у избору војне професије.

Ове резултате треба максимално стручно искористити и презентовати војној, па и широј јавности, укључујући и Министарство просвете Републике Србије.

У Београду, 07.09.2008.

Проф. др Десимир Пајевић

ИНСТИТУТ ЗА СТРАТЕГИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

МАТУРАНТИ О ПРОФЕСИЈИ ОФИЦИР

Београд, 2008. године

Доц. др Јованка Шарановић
Мр Срђан Миленковић, потпуковник
Анита Ђорђевић, дипл. психолог
Татјана Вишацки, дипл. психолог

МАТУРАНТИ О ПРОФЕСИЈИ ОФИЦИР

Издавач:

ИНСТИТУТ ЗА СТРАТЕГИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

За издавача:

Басара др Михајло, пуковник

Рецензенти:

Проф др Десимир Пајевић
Проф др Зоран Килибарда

Технички уредник
Александар Костић

Лектор
Нада Релић

Техничко решење корица:
Енес Међедовић

Тираж
300

У тексту су коришћене фотографије из фонда
• фото студија Војне академије
• фото студија магацина „Одбрана“

Штампа:
Војна штампарија

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....9

ЗНАЧАЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА ЗА УСПЕШНО ФУНКЦИОНИСАЊЕ СИСТЕМА ОДБРАНЕ

1. ФАКТОРИ КОЈИ ОПРЕДЕЉУЈУ УЛОГУ И
ЗНАЧАЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА17
2. ПОТРЕБЕ И МОГУЋИ ПРАВЦИ
РАЦИОНАЛИЗАЦИЈЕ АНГАЖОВАЊА
ЉУДСКИХ РЕСУРСА У ОДБРАНИ25

ТЕОРИЈСКЕ ОСНОВЕ ИСТРАЖИВАЊА

1. ТЕОРИЈЕ МОТИВАЦИЈЕ ЗА ИЗБОР
ПРОФЕСИЈЕ.....35
 - 1.1. Гинзбергова развојна теорија.....40
 - 1.2. Теорија породичне климе.....40
 - 1.3. Суперова теорија професионалне зрелости.....41
 - 1.4. Холандова теорија професионалних интересовања.....43

2.	ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА РАЗВОЈ МОТИВАЦИЈЕ ЗА ИЗБОР ПРОФЕСИЈЕ	45
2.1.	Карактеристике адолесцентног периода.....	46
	а) Емоционално сазревање.....	47
	б) Морално сазревање.....	47
	в) Интерперсонални односи.....	48
	г) Когнитивно сазревање	48
2.2.	Утицај психолошких полних разлика на избор професија.....	49
2.3.	Утицај друштвене заједнице на избор професије.....	51
2.4.	Утицај породице на избор професије.....	52
2.5.	Утицај образовања родитеља на избор професије	56
2.6.	Утицај социјалног порекла на избор професије.....	57
2.7.	Утицај школе на избор професије	58
2.8.	Утицај способности на избор професије.....	59
2.9.	Утицај вршњачких група на избор професије.....	60
2.10.	Утицај средстава масовне комуникације на избор професије.....	61
3.	МОТИВАЦИЈА	65
3.1.	Теорија хијерархије мотива и потреба	67
3.2.	Тростепенa хијерархија потреба	70
3.3.	Херцбергова двофакторска теорија	71
3.4.	Инструменталне теорије мотивације.....	73
4.	СТАВОВИ	77

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР

1.	ПРОБЛЕМ ИСТРАЖИВАЊА	83
2.	ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА	89

3.	ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА	91
4.	ХИПОТЕТИЧКИ ОКВИР	93
5.	НАЧИН ИСТРАЖИВАЊА	97

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

1.	КАРАКТЕРИСТИКЕ УЗОРКА НА КОЈЕМ ЈЕ РЕАЛИЗОВАНО ИСТРАЖИВАЊЕ.....	103
2.	ИНФОРМИСАНОСТ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА О УСЛОВИМА ШКОЛОВАЊА НА ВОЈНОЈ АКАДЕМИЈИ	113
2.1.	Степен информисаности ученика средњих школа о војном позиву и о школовању на Војној академији.....	113
2.1.1.	Опита информисаност средњошколаца о школовању на Војној академији	114
2.1.2.	Информисаност о програму студирања на Војној академији и условима живота и рада студената.....	117
2.1.3.	Информисаност ученика средњих школа о садржајима живота и рада студената Војне академије.....	120
2.2.	Извори информисања ученика средњих школа о војном позиву и школовању на Војној академији.....	122
3.	УТИЦАЈ ФАКТОРА СОЦИЈАЛНЕ СРЕДИНЕ НА МОТИВИСАНОСТ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА ЗА СТУДИРАЊЕ НА ВОЈНОЈ АКАДЕМИЈИ	127
3.1.	Утицај фактора шире социјалне средине на мотивисаност ученика средњих школа за студирање на Војној академији.....	127

3.1.1.	<i>Место сталног боравка и опредељење за студирање на Војној академији.....</i>	128
3.1.2.	<i>Социјално порекло и опредељење за школовање на Војној академији.....</i>	132
a)	<i>Повезаност образовања родитеља са опредељењем да се студира на Војној академији.....</i>	133
b)	<i>Повезаност материјалног стања породице са опредељењем за школовање на Војној академији.....</i>	135
3.2.	Утицај фактора уже социјалне средине на мотивисаност средњошколаца за студирање на Војној академији.....	138
3.2.1.	<i>Школски успех и опредељење за студирање на Војној академији.....</i>	139
3.2.2.	<i>Структура породице и опредељење за студирање на Војној академији.....</i>	144
4.	СТАВОВИ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА ПРЕМА ВОЈНОМ ПОЗИВУ И ПРЕМА ВОЈНОЈ АКАДЕМИЈИ.....	147
4.1.	Процена карактеристика војне професије и опредељење за Војну академију.....	147
4.1.1.	<i>Позитивне карактеристике војне професије.....</i>	152
4.1.2.	<i>Неповољне карактеристике војне професије.....</i>	154
4.2.	Социјално-економски и образовни профил ученица средњих школа заинтересованих за студирање на Војној академији.....	158
4.2.1.	<i>Место становања (војни округ и тип насеља) и заинтересованост ученица за школовање на Војној академији.....</i>	158
4.2.2.	<i>Врста средње школе и заинтересованост ученица за студирање на Војној академији.....</i>	160
4.2.3.	<i>Успех у средњој школи и заинтересованост ученица за школовање на Војној академији.....</i>	162
4.2.4.	<i>Материјално стање породице и заинтересованост ученица за школовање на Војној академији.....</i>	164
4.2.5.	<i>Комплетност породице и заинтересованост ученица за студирање на Војној академији.....</i>	165

4.3.	Ставови ученика о школовању девојака у Војсци Србије.....	167
4.4.	Неке мотивационе компоненте војног позива.....	171

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

ПРИЛОЗИ

ЛИТЕРАТУРА

ПРЕДГОВОР

Одељење за студије одбране Института за стратегијска истраживања реализовало је емпиријско истраживање под називом „Ставови средњошколске омладине о школовању на Војној академији“. Идеја о оваквом истраживању потекла је из сазнања да је у претходној деценији значајно смањиван број кандидата који су конкурисали за школовање на Војној академији. У покушају да се пронађу узроци оваквом тренду, у Институту за стратегијска истраживања припремљен је сет инструмената којима је истраживан разлог смањеном одзиву ученика средњих школа у Србији за школовање на Војној академији, као и разлози опадања атрактивности војног позива.

Поменути инструменти анкетирани су 2527 ученика завршних разреда у 67 средњих школа на територији Републике Србије, првенствено гимназија и средњих техничких школа. Опредељење да циљна група буду ученици гимназија засновано је на хипотетичким ставовима да они још увек нису непосредно опредељени у погледу избора занимања и да је реч о ученицима са општим образовањем.

Да би био задржан континуитет са истраживањима која су реализована у војсци у ранијем периоду, консултовани су резултати претходних истраживања, а пре свих „Мотивациони чиниоци избора војне професије“.¹ Сем тога, истраживања су заснована и на савременим теоријским достигнућима у области професионалне оријентације и психологије рада.

¹ Пајевић, Д.: *Мотивациони чиниоци избора војне професије*, ВИЗ, Београд, 1983.

Компаративном анализом резултата претходних истраживања и резултата овог истраживања уочава се низ сличности, које се првенствено односе на склоност младих да, „у ери потрошачког друштва, све више преферирају занимања која обезбеђују бржу афирмацију и висок материјални стандард, што доводи до неједнаког усмеравања младих у избору занимања“², али и разлика за које се узрок може тражити у реформи државног уређења, које је условило и реформу система одбране, а самим тим и војног школства.

Перманентно присуство ратних збивања у окружењу, па и на територији Републике Србије (током 1999. године), проузроковало је и пад интересовања за војни позив. У периоду у коме се војска бавила очувањем сопственог идентитета и сопственог бића било је мало ресурса за пропагирање ове професије. Стога није неочекивано да се као неки од основних разлога смањеног интересовања за официрски позив наводе угрожена лична безбедност, ризик по живот, слабо материјално стање професионалних војника, неперспективност професије, неизвесност у погледу стамбеног и материјалног збрињавања и слично.

У складу са предметом и циљевима, истраживање је реализовано у временском периоду од 26. 03. 2007. године до 26. 04. 2007. године. У реализацији истраживања учествовао је већи број истраживача различитог профила, како стално запослених у Институту за стратегијска истраживања тако и спољних сарадника.

У изради идејне скице и пројекта истраживања посебну захвалност за пружену стручну помоћ дугујемо научном саветнику др Јан Марчеку.

Поред аутора ове студије, у теренском истраживању су учествовали и пуковник мр Драгослав Динић, потпуковник др Небојша Николић и потпуковник Драго Марић, на чему им срдечно захваљујемо.

² Исто

Захваљујемо и проф. др Десимиру Пајевићу који је својим стручним саветима усмеравао анализу резултата истраживања и дао свој пуни допринос редакцији ове студије.

Посебну захвалност дугујемо запосленима и ученицима у школама у којима је реализовано анкетирање.